

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden izben egyegy iven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Előléptetés. Országgyűlés: a magyar nyelv- és nemzetiségről szóló törvényjavaslat országos tárgyalása. Törvényhatóságok: Heves és Fejérmegyék közgyűlései; társas élet, 's büntények Debreczenben; Pyrker egri atyáértsek végrendelete; — zsidók polgárosítása.)

Külföld. (Amerika, Portugália, Spanyolország, Anglia, Franciaország, Olaszország.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

A' nm. m. kir. kincstár a' szatmári sóhivatalnál megürült mázsáloi állomásra Jezerniczky Victor ottani sópajtaórt érdemesítette.

ORSZÁGGYŰLÉS.

XVIII. Országos ülés a' t. k. és rendeknél január 7kén. (Tárgy: törvényjavaslat a' magyar nyelv és nemzetiségről). Személylök ő mgsa üdvözölvén a' rendeket, mint kikhez újeszt. folytán először lehet szerencséje ez alkalommal, 's a' rendek nevében b. Rudnyánszky S. esztergami káptalani követ által viszont üdvözöltvén, Szentiványi Ödön lipői követ mint kerületi elnök átnyujtá a' magyar nyelv-és nemzetiségről kerületileg megállapított törvényjavaslatot, melyet is Ghyczy Kálmán nádori ítélőmester szakaszonkint olvasni kezdte.

Kossuth L. pestmegyei követ a' törvényjavaslatnak szakaszonkénti olvastatása előtt azon okból nyilatkozik, mert az egészre több észrevételei levén ha ezek helyeseltetnének, akkor az egészert kerületi ülésre kíváná viszszavitetni. Így észrevétele van Ioris a' 3ik Sra, hol mondatik, hogy a' közoktatási nyelv kirekesztőleg magyar legyen. Ez szólnak is ohajtása, de létesíthetőség tekintetéből ezt aként kíváná módosíttatni, — hogy a' kizárólagos használás csupán a' tudományos iskolákra értvén, az elemiekben a' magyar nyelv rendes tanulmányi tárgy legyen. A' 4dik Sban Pozsega, Verőcze, és Szerém megyékre nézve parancsolólag kíváná kimondatni, hogy önkéblökben az ott eddig gyakorlatban levő latin nyelvnek használatában hat évig hagyassanak meg. A' 6. 7. és 8ik Sban a' részek nevezete iránt kíván módosítást, mint mellyel játék üzetik, a' tengerpartra nézve pedig külön Sban kíván intézkedést. Végre, hogy a' hivatalos pecsétek körirata magyar legyen, Varasd, Kőrös és Zágráb megyéket innen kivétetni méltányosnak tartja. — Ezen módosítások elfogadattása 's megvitatása okáért szónok a' törvényjavaslatot kerületi ülésbe indítványozza viszszavitetni (helyeslés).

Osegovich (horv.orsz.) a' viszszavitetl ellenzi, mert Pest követe észrevételei nem elvekre, hanem csak egyes pontok és nézetekre vonatkoznak; tiltakozik azon elnevezés ellen, hogy a' három szlavoniai megye magyar megyének cizneztetik, holott szóló azokat alsó Szlavóniának tartja. Majd istoriai és diplomatikai mutogatásba boesátkozott ezen hema fölött: mi Horvátország és mi Szlavonia? végre menyiben ezen módosítások már ezuttal elvileg megállapítottá czéloztatnának, ellenök óvást jelent.

Bónis Sámuel szabolcsi követ pártolja Pestet, Horvátország követének pedig majd a' kerületi ülésben fog válszolni. —

Ezután Rudnyánszky S. esztergami káptalani, — Priviczey J. flumekerületi, Szalopek Lajos verőczemegyeyi, és Fodróczy S. körösvárosi követek szóltak a' horvát követet pártolva 's Jozipovich A. turmezői követ Horvátországot, — képviseletét, 's pártjait igen éles színben rajzolván, heves viták és szóváltásokra szolgáltattott alkalmat, mikre jövő számunk bővebben térend viszsa. Kir. személylök ő mgsa pedig a' vélemények többségét a' pesti indítvány mellett látván azt határozatlagon kimondá. Ezzel az ülés eloszlott.

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Heves-Külső-Szolnok vármegye. Az országgyűlési utasítást készítő választvány munkálata jövén tanácskozás alá, következő pontokban történt a' megállapodás, követeinknek adandó utasításul: 1) Követeinknek az országgyűlésen előforduló minden tárgyra nézve, az anyautasítást egyedül vezér-elvek meghatározásával, vagyis az érdeklött tárgyak egyes részleteinek szorosabb kiüzése mellőztével véltük megállapítandónak: miszerint követeink az alább foglalt tárgyakban kifejtett elvek szelleme szerint szorgalmazzanak törvényt, hol azonban azok alkalmazására többséget szerzenők nem sikerülend, legalább az azokba foglalt alapelveket igyekezzenek törvényerőre emelni. 2) A' nádorválasztásra nézve az 1608: koronázás előtti 3ik t. czikk értelmében kijelölés mellett választzák a' nádort, mire nézve ő felsége alázaos

főírásban felkéretni rendeltetett: hogy István cs. kir. ör. főgk. helytartónkat, kibén e' haza oly szép reményei öszpontosulnak, a' nádori hivatalra különösen kijelölni kegyeskedjék 's a' kijelölés következtében egyedül választzák meg nádornak. 3) Hazánk belviszonyait érdeklő tárgyakra térve át, miután nemzeti létünk működései természetüknél fogva kétfélé sorozhatók u. m. szellemi és anyagiakra, és bár ezek oly szoros kapcsolatban állanak, hogy valamint szellemi kifejlődés nélkül anyagi nem eszközölhető, ugy az anyagi jobblét a' szellemi kifejlődésnek elkerülhetlen egyik tényezője, e' szben szükségesehat a' szellemi kifejlődést oda irányozni: hogy az által a' nemzetiség iránti hő érzelem és honszeretet, egy nagy nemzeti meggyőződésé váljanak, az anyagi kifejlődés által pedig az említettekre oly szükséges érdekegység akkép létesíttessék, miszerint a' most oly részletesnek tapasztalt magány- vagy egyes osztályok érdekei, a' hon iránti közös érdekek által, elenyésztessenek 's ezen vezérelvből indulva követeink oda utasítottak: hogy a' nemzetiség elve által igényelt, mult országgyűlésen tárgyalat, de törvényé nem váltjavaslatok törvényesíttessenek. 4) Minthogy a' népnevelés a' szellemi kifejlődésnek főforrása, ez pedig hazánkban igen sokkal alantabb áll, mint azt az előhaladt kor igényei kívánják, minek oka az: hogy hazánkban a' népnevelés minden alkotványos támasz nélkül csaknem magányos intézetté vált; e' részben igyekezzenek követeink a' népnevelésbe országunk alkotványos befolyását biztosítani, egyszersmind az annak költségét viselő pénzalapokat számon kérvén, azokat az ország egyenes befolyása alá helyezni, menyiben pedig a' tökéletesedés főb fokára vitt népnevelés nagyobb pénzalapot tenne szükségessé, annak költségét a' felállítandó országospénztár kiadásai közé sorozzák. 5) A' nemzetkiegészítő tagjai szorosabb értelemben csak azok levén, kik alkotványos jogokkal fölrüháztatvák, szükséges emélfogva ezen alkotványos jogokat kiterjeszteni 's erre nézve olykép munkálni, hogy abana' körülmények öszszvetéséből kitünő logikai egymásután megtartassék; ugyanazért követeink arra fordítsák minden igyekezetüket: hogy a' kir. városoknak az orsz. gyűlésre arányos befolyásuk biztosíttassék, melly befolyás hogy alkotványos szabadsággal gyakorolhatassék, szükségese hogy önkéblökben kellő függetlenséggel ruháztassanak fel. — A' hivataloképességről szóló 1843'ik évi 5dik Czikk is ennek folytában olykép módosíttassék: hogy a' nemnemes egyedekből választott tisztviselők 's táblabírák a' közügyek vitaközsiben szavazatképességet nyerhessenek. 6) A' büntető törvénykönyvnek — különösen a' bünvádi eljárásra nézve, a' büntető törvénykönyv kidolgozásával foglalkozott országgyűlési választvány különvéleményében kifejtett elvek szerinti elfogadását 's t. v. ényé emeltetését szorgalmazzák. 8) Az or. gos sérelmek közé sorolt előleges sajtóbírálattöröltessék el 's olly utólagos sajtótörvények hozassanak, mellyek által a' sajtó szabad mozgása ne akadályoztassék, ezenföül minthogy az országgyűlési tárgyalások az országot közvetlenül érdeklék, azoknak minél nagyobb nyilvánosságra tétele végett az országgyűlési testület felügyelése alatt szerkesztendő országgyűlési hírlap létesíttessék. — 8) A' vallászabadság tárgyában a' mult országgyűlésen még törvényé nem emelt t. v. nyjavaslatok törvényíttessenek, 's különösen az áttérési törvény a' görög nemegyesültekre is terjesztessék ki. — 9) A' szellemi jóllétet érdeklőkül áttérve az anyagiakra, ezek közt főhelyet foglalnak érdekegység tekintetéből az urbéri viszonyok, erre nézve utasításul adatik: hogy az a' magányjogi térről rántassék el, és a' status közbejöttével országosan fogantossíttassék olykép: a) hogy az örökváltságban résztvevő mind két fél érdekei kellőleg vétessenek figyelembe. b) A' megváltás alapjáulnem az urbéri állomás, hanem csak az azt terhelő urbéri tartozványok tekintessenek. c) A' tartozványokon alapuló váltásági öszveg részrehajlatlan, a' körülmények figyelembe vételével az országgyűléstől kiküldendő becslok által legyen kimutatandó. A' házatlan szellérek pedig, miután ezek eddigi tartozásaiak semmi, az illető földesuraságtól nyert javadalmon nem alapulnak, ezek még az esetre is, ha azon örökváltság iránti törvény alkotása nem sikerülne is, minden urbéri tartozástul mentessenek föl; a' sok már megtörtént örökváltságra nézve, pedig az alkotandó törvénynek viszszaható ereje ne legyen. — 10) A' közérdekegység másik főakadálya a' közteherviselésnek eddigi aránytalan felosztása levén; erre nézve oda utasítottak követeink: hogy a' közteherviselés elve törvény által állapíttassék meg, 's minthogy Magyarország lakosai által viselt adózási terheknek oly különböző természetűek van, hogy azok elvállalása körül támadható viszonyok iránt általános elvet föállítani teljes lehetetlen: ugyanazért a' házi adóra nézve utasításul adatik, a) miképp annak egyarányos

kivételére országosan kidolgozandó, 's minden viszonyra alkalmazható kulcs használtassék. b) A' házi pénzár rendszer kiadásai minden megyére nézve egyenlő szabályok szerint országgyűlésen rendeztessenek el. c) Az előre nem látott szükségekre nézve arányos maximum határozatassék. A' hadiadóra nézve pedig: a' nemesi fölkelés és banderiumok felállításának terhe tekintetbe vétessék 's miután a' mostani stratégiai kifejlődés miatt már a' haza védelmére nézve e' rendszabályoktól sikert alig várhatni, ezek vagy még czélszerűbb rendszabályokkal cseréltessenek föl, vagy pedig mennyiben azok megszüntetvén a' nemesség mostan rajta fekvő katonaskodási terhertől felmentetnék, annyiban a' hadi adónak fizetésében részt vegyen. (Folyt. köv.)

Sz. Fejér vmegyének évnegyedes közgyűlése f. e. január 3kán kezdetett meg Z. J. első alispán ur elnökléte alatt számos nemesség jelenlétében. Országgyűlési követeink jelentése felolvastatván, P. M. t. bíró ur által indítványba tétetett, hogy követ urak eddigi eljárása 's a' megye szellemében történt szavazása jegyzőkönyvileg helyeseltessék, továbbá utasításul adassék, hogy ha az adminisztratori rendszer iránti sérelem tanácskozás alá kerülend, — azt Fejérmegye részéről is sérelemnek nyilvánítsák. Ez után K. A. veszprémi kanonok 's kir. táblai praelatus szólt fel kérvén a' rendeket, hogy követ urak azon tettét, miszerint ök a' pestmegyei első indítvány mellett, később pedig a' válaszfölrirat letelelére szavaztak, jegyzőkönyvileg roszszalják 's pótlólag öket oda utasítsák, hogy előadandó alkalomkor az adminisztratori rendszer mellett nyilatkozzanak. Hoszszas élénk viták alatt 16 szónok szavazott K. A. praelatus ur indítványa mellett. Ezen conservatív urak közt volt 8 egyházi személy, 3 kir. hivatalnok, 4 t. bíró és egy megyei tisztviselő; az ellenzék részéről tett indítványt 46 szónok pártolá, 's ezek közt volt 17 megyei tisztviselő. 'S így az ellenzéki megye oda utasítja követeit: hogy azon alkalommal, midőn a' három év folytán a' kormány részéről életbe léptetett adminisztratori rendszer kerülend vitatás alá, azt mint olyas ténny, melly az alkotványosság igényeivel 's hazai törvények rendeleteivel ellentézik, 's általjában mint haladási ugy igazgatási tekintetben is károsnak ismértetik: az ország egyik fő 's legérzékenyebb sérelméül jelentsék ki 's annak ő felsége által törtéendő gyökeres orvosoltatását az 1790: 10, 12, 14 és 18 törvényczikk utmutatása szerint és értelmében eddig is már bebizonyított hazafiúi buzgalommal szorgalmazzák.

Hogy a' gyűlés ingerültebb hangulatu nem volt, részint az ellenzék engedékenysége, részint elnöklő első alispán ur részrehajlatlanságának köszönhető. — Az országgyűlési tudósítások a' lapok hasábjait nagyrészben elfoglalván, ez okbul a' kevésbbé érdekes tárgyak leírását elhagyom.

Rend. lev.

(Az embernek nemesak létezni, hanem rendeltetése valósításán is munkálni kell 's ezt értelmiségét kifejtve, mivelőve teheti. Szontagh Propylaeumok a' társ. ph. Lucio. Hogyan Claudio! mi okozza ezt? Claudio! A' tulságoskodás. Mérték mértékért.)

Debreczen. Nem hiszem hogy kétségbe hozhatná valaki, milly hatályos tényezők a' körgyuletek a' polgárisodás, társalgási illedék 's finomság söt — mire pedig nekünk kaszttokkal ad nauseam saturált nemzetnek igen nagy szükségünk van — a' különböző osztályok amalgamisálására. Ugyanazért a' műveltségi társas közlekedések 's eszmesurlódások ezen műhelyeinek keletkezése, hol még nincsenek, hol pedig már léteznek, helyes irányban történő 's az alakulási czéltől nem divergáló életfejleményök: nagyon örvendetes phoenomenon.

Érezve ezek igazságát stationär helyzetéből — melly mellesteg legyen mondva ez előtt itt, ott és mindenütt ugyszólván stereotyp állapot volt — a' haladás síkjára kilépett városunk: már jó ideje, hogy társadalmi viszonyainak javítása a' kül 's belterjes műveltség factoraul, nemes buzgalommal két illy körgyuletet alakított keblében.

Nemtudok kezet fogni azokkal, kik valamely intézet jóságának criterionaul azt tartják, ha mint Schiller szerint a' legjobb nőről, kevés szó tétetik róla. Söt én ellenkezőleg vélekedem. Én minden közreható intézetet, egyeletet, annak minden életműködését a' nyilvánosság superinspectioja alá kívánok helyezni, több ok mellőztével csak azért is, mert sötétben rendesen denevérszárnyak suhognak, míg a' napfénynél szelidebb alakok körrajzaival találkoznak, továbbá a' rejtőzködés foszlány-takarója alatt az idéttlen ferdeségek 's hiányok vampyrjai egész kényelemmel izmosulhatnak naggyá, míg a' nyilvánosság atmosphaerájában mindezek kinos vonaglások közt megfulnak. —

Szabad legyen tehát a' debreczeni polgári körgyulete legújabb életfejleményeiről néhány szót elmondanom. —

1848.

Kukorica	110-113
90	90-100
80	116-133
64	65-95
63	80-100
35	80-85
45	45-50
65	95-108

00 fr.) — frt.
00 fr.) 109 1/2
00 fr.)
00 fr.) 85
588

Hat év pergett le az idő ós rokkán, mióta ezen egyet-
ről évre újabb fejlemény 's lendületnek örvendő fenáll. Czé-
lai, melyek létesítésére alakult, nem degeneráltak soha, mint
más illy fajú egyleteknél tapasztalhatjuk. Nem az unalomnak
pipafüstre aggatása, nem az időrabló 's erkölcsmérgező já-
tékszenvedély kielégítése 'stb. hanem olvasás, a' koreszmék
fölötti discussiók, illedelem, társalgás vannak itt napirenden.
Lépjön be ide ezen kálvinista Roma felől méltánytalanul el-
hínteggetett előítéletek 's halvéleményektől inpraegnált ide-
gen: a' civilisátiónak olly tényleges jeleit látandja, mikből
meg fog győződni eddigi balhiedelme alaptalanságáról 's
bevallandja velem együtt, ki csak kevés ideje hogy itt teleped-
tem meg, hogy Debreczent nem a' bizarr közmonda szerinti
két, hanem legalább is 3 X 7 mér földes eszmákkal utaztatá
a' civilisatio a' műveltség sorompóhoz. Mi csoda tehát, ha
illy prognosticonok után olly solidaritással bir egyesületünk!
... Részvényeseinek száma százakra, pénzereje ezekre rug-
Könyvtára különösen a' nemzeti irodalomból gazdag. Vala-
mennyi hazai 's testvérhoni, továbbá német tartalmaból lapa-
kat is járat — szóval a' legulfeszitettebb igényeket is kielé-
gi. Csak egy volna nagyon ohajtandó: hogy szállása kissé ké-
nyelmes legyen. Azonban, mint értesülve vagyok, ezen hiá-
nyon is nem sokára segítve leszen, mert — mi pénzügyi vi-
rágzásának tanujele — saját házat akar venni. Mert jó dolog
ám az a' comfort!...

Tisztújító közgyűlését. eszt. januárhó 2án tartá egye-
tünk. A' gyűlést t. Csapó János ur nyitá meg, ki már több év
óta ülven az elnökszékben, most hálát szavazva a' bizalomért
intézkedés végett a' pecséttel együtt hivatalát az egyet keze-
ibe tette. Legelsőbbben is hát az elnökszéknek kelle betöltetnie.
De mielőtt a' szavazáshoz fogtunk, tagtárs Szabó Bálint ur in-
dítványtón, miszerint a' pénztárnoki jelentésből kiderülven
azon körülmény, hogy némelyek a' részvényesek közül, kü-
lönben is csekély (mindössze 5 v. cz. fr) részvényeket be-
nem fizetvén — annyival is inkább, mert minden társulat-
nak jogai de terhei is vannak, és ki ez utolsó nem hordoz-
za, az első nem élvezheti: kimondatni akará, hogy a' részvé-
nyeket be nem fizettek ne élhessenek a' választás jogával, olly
modalitással azonban, hogy csak morális érzetökre bizassék
ezen jog élvezésétől visszavonulás.

Es ezen indítványban oda volt dobva Eris almája. Az
ingerültség berz-szikráji elkezdtek pattogni jobbra balra. El-
tűnt a' higgadt komolyság a' vélemények nyilvánításában 's
helyette a' semmiért tulságoskodó 's a' személyeskedés
terrenumára átesapongó dictiók tartattak. Pedig kár ám ugy
tulságoskodni; mert biz azért csak a' tyúk marad anyja a' rún-
tottának, 's aztán Montesquieu szerint (Défense de l'esprit
des loix) ha még egyszer annyi gúnyszavat pitykézünk is
mondókáinkhoz: sem többet sem kevesebbet nem bizonyi-
tunk velök mint azt, hogy ingerültek vagyunk. No de ne csodál-
kozzunk ezen kis okkul keletkezett conflagration! a' históriá-
ban is sokszor a' legnagyobb események származtak kis o-
kokból. Egy parfümizott nőkeztű szolgálatát okot az ut-
rechti békére 's néhány sor vers gyújtá föl a' hétéves há-
boru üszkeit! 'stb.. Az indítvány heves ellenzésre talált sok
mások kivül a' két egyleti jegyzőnél 's azért, mert ha ez elfogad-
tatik: facto felszabadítjuk őket kötelezettségük terhe alól ki-
küszöbölven a' társulathoz, de meg mire való az alapszabá-
lyoktól eltérni, melyek explicite mondják: miszerint törvény
utján vétessék meg illyenek a' be nem fizett részvény?
'stb.. De minden győző sulyu argumentumok mellett is —
bár a' szerény indítványzó látván a' miatta keletkezett inge-
rültséget visszavont a' projectumát, de a' többség magáévátet-
te azt. 'S az így történt szavazásnak következő eredménye lön:
elnök: a' derék Csapó János; másodelnök: Egeressy Lajos;
könyvtárnok: Boros István; jegyző: Szikszay János; másod-
jegyző: Varga József; pénztárnok: Balogh Lajos; egyleti
ügyvéd: Igmándy Mihály. Választványi tagok: többnyire a'
váltak. A' választás 's tisztújítás ezen eredményével megelé-
gedhetni. Ohajtandó csak az: hogy máskor ne merüljenek
fel egyleti életünk csöndes tengerén eféle örvények, mert
ezek csavarvonalai majd eltalálnak sülyesíteni előrehaladá-
sunk sajkáját! —

Itt letehetném tollamat, de meg nem állhatom, hogy
két büntényt föl ne jegyezsek, melyek mindegyike borzalom
's irtózáttal esattog keresztül becsületes ember lelkén. Mind-
egyik a' legközelebbi év végnapjaiban történt beundokitva a-
zok emléké. Szent Anna-utczán esti 7—8 óra közt, három
ember megyen. Egy ház ablaka előtt haladva, ben a' szo-
bában fellobbant láng 's lőszercsatanás köti le figyelmüket,
megkapatva e' gyanus szinezeti eseménytől: a' ház ajtajára
rohannak — de azt zárva találják. Néhány perc múlva fel-
táru az 's borzasztó látvány! egy félhaltanyát hurezol ki egyet-
len fia mondván: hogy meglötte valaki anyját. Ki
hinné, ki itt a' tettes? ki hinné, hogy annyira kifecza-
modhatik a' természet, hogy bűnös kez e k e l szétlöpve
minden vérköteléket: flu lehessen anyja gyilkosa?... És a-
lajos a' gyanu, minden körülmény combinatioja után jelen e-
setben még is aligha nem úgy van. A' szobában senki nem

volt az anyával csak a' flu, a' lövés olly közel történt, hogy a'
nő arcát 's fejkötőjét fölperzselé a' láng; az ablakon semmi
nyoma a' tényjelnek — ezek 's még más az erélyesen végzett
tisztí nyomozás folytán kiderült terhelő körülmények sulyossá
teszik az anyagilkosság iszonyu gyanuját a' flu ellen. A' flu be-
börtönzöttön várja itéletét; az anya pedig még él, hanem baj-
osan gyógyulhat fel nyakán ejtett veszélyes sérülése miatt. E'
büntény iszonyúságát — ha csak ugyan igaz leend — nem
esetlem. A' nélkül is képes az jéggégé dermeszteni minden
emberi keblet! Ezen borzasztó tény követte nap estéjén me-
gint gyilkosság. Német-utczán egy gazdag kőmivest iszonyu
kinok közt megöltek 's kiraboltak. A' bűnöstársak közül egy
hurokra került, kettő ellillant. — Moralitás jöjjen el orszá-
god! — A' farsang varázs-időszakához itt is készülnek. Él-
vezni mindenütt szeretnek, habár soknak torkára forr is a'
mulatság. — N a g y J.

Elhunyt Pyrker J. László egri atyáérsek a' kért fel-
sőbb engedelménél fogva, egész vagyonáról rendelkezvén,
végintézetének kitünőbb pontjai ezek: Hagyott az egri ple-
bánosoknak alapítványul 800 pftot misékre, magáért és szü-
leiért; a' lángi templomnak, hol a' keresztszentségben
részesült, ezen egyház szükségére alapítványozott 300 pftot;
a' plebánosoknak pedig 600 pftot misékre, magáért és szü-
leiért, 's az ugyanitt netalan idővel alapítandó szegények in-
tézetére 200 pftot, melynek kamatjában addig is a' hely-
béli szegények részesüljenek. Az öt egri szerzetes zárdának
hagyott egyenkint 100 pftot, halála után azonnal tartandó sz.
misékre lelkeért. Továbbá hálás szívvvel emlékezik a' fens.
uralkodó cs. kir. családtól, különösen bold. I. Ferenc cs. 's
apost. kir. ő felségétől nyert kegyességre, melyért ez iratá-
ban is jobbagyi hódolattal köszönetet mond, 's kéri a' fős.
uralkodó házat, hogy az egri megyét és káptalan kegyessé-
gében ezután is megtartani méltóztassék. Ugyazint háláját
nyilvánítja a' lilienfeldi monostor apátjához és tagjaihoz:
mint a' melly szerzetben értelmi 's erkölcsi műveltségét nyerte.
Az egri ns főkáptalannak, az iránta mutatott szives bizo-
dalomért őszinte köszönetét jelentvén, a' megyét, főegyházát
's a' megyei intézeteket gondjaiba ajánlja, és szeretete je-
leül, a' főtiszt. káptalan minden tagjainak fejenkint három
aranyat hagy. Udvari papjainak fejenkint 30 aranyat; eseléd-
ségének 1847 béren kívül, még egy eszt. libért. — Az ő gond-
jai mellett épült székes-egyháznak hagyott 10,000 pftot; az
egri lyceumnak 6000 pftot; az elaggott papok intézetének
4000 pftot; a' növendék-papokénak 2000 pftot; az egri sze-
gényeknek 1000 pftot; az egri mesterképező-intézetnek
3000 pftot; a' Foglártelei vallási nevelőháznak 2000 pftot;
az általa Szepességben alapított mesterképező-intézetnek 200
pftot; a' vakok pesti intézetének 100, a' váci siket-némáké-
nek szinte 100, a' velencei megyében, melynek egykor
patriarchája volt, az elaggott papok intézetének 1200 pftot.
Az Egerbe hozandó irtalmas apácák intézetének, mely i-
ránt már több lépés tételét, 20,000 pftot. Ha pedig ez akár-
mi okból nem létesülhetne, e' hagyomány kapcsolassék tö-
megéhez. Mivel a' sajó-sz. péteri plebánia Borsodban, annyi
fiók-egyházal van terhelve, hogy a' hívek kellő lelki ellátá-
sára igen nehéz, e' fiók-egyházak valamelyikében alapít-
tandó plebániára hagyott 2000 pftot; az Egerben létesítendő
népkönyv-terjesztő társulatnak 3000 pftot; a' magyar t.
társaságnak 2000 pftot. Ezekon fölül István k. kincstári ül-
nök testvérenek, a' már adott 4000 pfton kívül, hagyott még
6000 pftot; Jozefa testvérenek, háztartása körül tett fárada-
llan gondoskodásáért, az eddig adott 9000 pfton 's egy
szólón kívül, még 15,000 pftot; ugyazint Teréz testvére-
nek, az eddig adott 9000 pfton kívül még 6000 pftot, 's e'
testvére hét leányainak egyenkint 2000 pftot, egyéb roko-
nairól szinte aránylag megemlékezővén. E' hagyományok ki-
fizetése után, a' fölülmaradandó tömeget egészen az egri
egyházi megyének hagyja, olly rendeléssel, hogy azt a' fős-
tiszt. egri káptalan kezelje 's érsekutódja a' káptalan mege-
gyezésével a' megyei plebániák, káplánok és iskolák szük-
ségei fődözésére fordítsa. Novemb. 29én, Bécsben tett fiók-
végrendelete főpontjai ezek: Lilienfeldet tűzvén ki temetke-
zési helyeül, ezérta' monostornak hagyott 1000 pftot; a'
tűrnitzi parochiának, melynek egykor lelképásztora volt, mi-
sére 1000 pftot, az egri főtemplomnak frescókali kifesté-
tésére 10,000 pftot; főt. L é v a y Sándor kanonok urnak
emlékűl 100 aranyat; T á r k á n y i József szertartójának 100
aranyat 's papi ruháit; Angelo Angeli egykori titoknokának
Velenczében 50 aranyat; Pap Ferenc komornokjának, sok
évi hiv szolgálatiért 1000 pftot 's míg él évenkint 800 pft-
nyi nyugdíjt, minden felső ruháival együtt; régi szakács-
nak szintanyit; özvegy Kirchhofferné asszonyoknak, haszsu-
éveken át Bécsben, leginkább betegségében tett hiv szolgál-
latiért 6000 pftot; ez özvegy testvérenek 50 aranyat 'stb.
'S mindennyi jótékony rendeletei mellett is, sarkövére egy-
szerien csak ezt akará metszteni: „Ossa Excell. U. ac Rdiss.
D. Joannis Ladislai Pyrker Patr. A. Eppi Agriensis. Nati 2.
Nov. 1772. Mortui 2. Dec. 1847. Requiescant in pace!“ R. és N.

Zsidók polgárosítása. A' jogilag mellő-
zött, szabadság és hatalomban csupán csak születése
's hite miatt megszorított embert nem keserítheti el semmi
annyira, mintha mindannak, mitől megfosztatva 's miből ki-
zárta látja magát, ollyasmi vétetik föl alapjaul, mi sem tör-
téneti valósággal nem bir, sem a' józan ész itéletét meg nem
birja. A' B. P. Híradó f. e. 693k számában „zsidók polgárosi-
tási ügye“ című czikk után ragasztott „észrevételek“ bizvást
illyenek mondhatók, — mint a' mellyekben nem egyedül a'
zsidó név, de maga a' zsidó hit és vallás gyakorlat is leggyü-
löletesb színekkel festetnek.

Mielőtt jelen sorok írója név és hitsorsosi érdekében a'
kényszerűség követelte czáfolatba bocsátkoznék, szükséges-
nek látja kijelenteni, mihez képest e' lépésre nem minden
kétékedés sőt aggodás nélkül szánta el magát, tekintetbe ve-
vén azon osztályt, melly a' zsidó ügygel szemközt áll, 's erő
és hatalom, jog és szabadság kedvezései, mint végül számá-
nál fogva is a' maga ügyében szót emelő zsidónak legnagyobb
megfontolást teszen kötelességévé. Mert fájdalom! koránsem
állunk még azon téren, hol az ellenünk használt fegyver el-
lenében hasonlóval élhetnénk; értjük a' jogegyenlő szabad
vitakozás fegyvereit, nem pedig az „Észrevételek“ írója ál-
tal fölemlített keresztesháborúk 's reformatio alatt használtá-
kat, miken a' szomszéd és testvér ontott vére örök időkre
rajtok száradott! A' szabad szó, egyediségünk imez elsajátít-
hatlan illetősége, csakhamar szemlébe fogná állítani, kit illyet
győzelem a' meggyőződés terén. Jelenleg azonban számunk-
ra nem maradt más az önvédelem fegyverénél, — nem még
akkor is, ha egyenesen arra szólíttatnánk föl, hogy a' meg-
támadók mi legyünk. — Legyen tehát az önvédelem fegy-
vere, mellyre az ellenünkben álló érdekek iránti tekintetből
szorítokozunk.

Először is ama kemény vádat kell elhárítanunk, melly
az „Észrevételek“ írója által hitünk, a' zsidó vallás ellen e-
melletett. Az „Illustrirte Zeitung“ ezen soraiból: „Mindazon i-
géretek, melyek a' zsidóknak az ő engedelmisségük, hűsé-
gük 's kitérésökért tételnek, a' földi életre vonatkoznak“ —
következőnyül ez vonatik le: A' zsidó, nem úgy mint a' jö-
vő élet jutalmaiban bizó keresztyén, jónak tart mindent, mi
reá nézve itt e' földön anyagilag jó. Vagyis, ha az észrevé-
telek e' szavait értelmezni szabad, a' zsidó épen nem gon-
dol a' jövő élettel, még pedig vallásánál fogva, csak hogy
földi vágyainak eleget tehessen. — Ha az észrevételek írója
el nem feledé vala, miszerint ott, hol egész nép vallási 's er-
köcsi élete fölött pácézt törünk, szükség először is a' lé-
lektani igazság követeléseinek eleget tennünk, ha, mondjuk,
ő ezt el nem feledé, tudnia látnia kelle, miként négyezer é-
ven valamely nép a' vallás vigasztalásai, 's egy jövő élet-
iránti szent hit nélkül — mint ezt a' népek történetei világó-
san bizonyítják — fön nem állhat. És valóban egyedül csak
a' legmagasztosb vallásos érzelem, a' hit ereje volt az, mi
majd két évezred óta erőt adott a' zsidónak, eltűnni mindazon
bántalmakat, miknek kitétetve volt, eltűnni, 's pedig önmeg-
tagadással, — megemlékezve ama jobb világról, melyben
szünetésnek jutalmát élvezendi; egyszerűen lemondani a'
földi gyönyörök nagyrészéről részint vallása parancsai, ré-
szint elnyomatása érzetenél fogva. — Így áll a' dolog, ha a'
tapasztalást vonjuk kérdőre!

Vizsgáljuk most közelebbről a' Mosaismust, melly tö-
kély-pontját a' zsoltárok, Jesaiás 's a' többi látó munkában
érte el; azon alapeszmére találunk itt, melly egykor át fogja
hatni az egész emberiséget, hogy t. i. a' mindenség alkotója
egy és örök, ki a' jót jutalmazza, 's megbünteti a' gonoszt,
hogy isteni gondviselés örökök fölöttünk, részessive bennün-
ket abban, mit e' földilétén át nem nélkülözhetünk, 's re-
ményt nyujtva az örökké tartó szellemélet boldogsága i-
ránt, hogy mint Móses tanítja — isten képre teremtettünk,
hogy küzdenénk portestünk földi vágyai ellen, 's függesz-
tenők szemünk arra, mi mennyei. Így Móses, és a' próféták.
De ha magát a' Talmudot tekintjük is, melly pusztán emberi
mű, szerkesztve mintegy 1400 év előtt, és számtalan egyes-
nek magán-véleményét foglalván magában, 's a' melly ez
okból igazsok ollyat is tartalmaz, mi ma már a' józanabb fo-
galmakkal meg nem fér; ezt megengedve sem tagadhatni,
hogy az egészen keresztül könnyen kiismérhető fonákent
szövedik a' jövő öröklét nagy eszméje. Sőt, mi mindennél több,
a' mosaismusnál ama magas ezélt látjuk kitézetve: megmu-
tatni a' világnak, miként a' vallás eszméje 's ez élet egy; azaz
hogy a' társadalmi kötelek kellő erősbulése csak úgy vár-
ható, ha a' vallás eszméje a' polgári kötelek fogalmával
egygyé forrtan hat a' közjöllet 's boldogulás előteremtésére.
— Móses ugyanis a' földmívelést tevő az állodalom alapjá-
vá, 's az általa alkotott törvények ismértető jelei: munkás-
ság, igazságszeret, nyilvánosság, jótékonyosság, könyörü-
letesség, tettekben nyilvánuló felebaráti szeretet, a' tulajdon
szentsége elannyira, hogy még a' más vagyona iránti vágy-
nak kiirtását is parancsolná.

Azon isteni ihlet, melly Móset intézkedésinél vezérlé, a'
most elsoroltakat úgy tekinteté vele, mint az alkotandó status

lételemeit, melyek az állodalom egyes tagjait — ha ezek a törvényeket tiszteletben tarták, már e földön boldogult részeseivé teheték, a jövő életben pedig, — miként ez már a patriarchai kormány ősidejében hirdetteték, — örökké tartó boldogságot biztosítva számukra. Egyedül a nyilvános isteni tisztelet birtama sajátságával, mihez képest azon idők szelleméhez alkalmazkodásnak látszhaték; ámde ez sem terjedt annyira, hogy általa az egyedi lelkiismeret-szabadság kigúnyoltatnék, 's voltaképp oda célzott Móses, hogy hitfelei tudhassák, mint kelljen magokat viselniök, hogy mind két világra nézve biztosak, nyugodtak lehessenek, 's ép ez oknál fogva voltak Móses törvényei oly annyira jótékonyak hatásukban, mihez képest maga Krisztus egyet sem törölt el azok közül: Nem jövék, monda, hogy a törvényt ledöntsem; ég és föld előbb elmúlnak, semmint az írás törvényeiből egyetlen betű is elenyészne. *) Legyen szabad e tárgyra vonatkozólag Bajorország egyik legjelesebb főpapjának szavait fölhoznunk. Lang püspök az, ki 1825-ben a bajor kamrák előtt illy értelemben nyilatkozott: „Hogyan, ti megtagadjátok a zsidótól az őt illető jogokat azon szabályok miatt, melyeknek ő ételei megválasztásánál alá van vetve? tudjátok meg hogy e szabályokat maga az üdvözítő is megtartá! Eszünk 's lelkünkkel még sokat vizsgálódhatunk a fölött: e szabályok alkotásánál mi indok vezérelheté az isteni küldetésű Móset?

'S ha ezek után a Talmudot közelebbről tekintjük, — látni fogjuk, miként az egyfelől progressív, más részről regressív irányban működött; egy részről a nyilvános istenitisztelet és — és korszerűbbre változtatá, a véres áldozatot, 's ezzel összekötött szertartásokat eltörli; másutt egyes törvények és szokásokat akként tágíta 's bővíte, mihez képest a földi élvek száma tetemesen megszorították, mind ez azonban csak a zsidónak szolgál rövidségére, 's más vallásbelieket távolról sem érinthet. 'S még is az „észrevételek“ írója — az *Illustrirte Zeitung* valamely ismételten firkászára támaszkodva — azt látszik követelni, hogy mind e külön törvényes szokásaira, melyek vizsgálat nélkül, mondjuk ki a végítéletet, 's mint megannyi haszontalan súlyterhet, további megdondolás nélkül, dobjuk ki az élet hajójából. Ennek irányában ünnepélyesen kijelentjük, miszerint ha illyesmire számunk el magunkat, keresztyén társainktól ezért egykor kemény korhóltatást várhatnánk; miután nagyon is lehető, hogy idővel a zsidó szertartások és szokások némelyike, megismertetvén annak hasznát 's jótékonyágát, a társadalmi kötelekbe lassanként beszövedjék. Avagy például az állatkínzás, mire része ma társulatok keletkeznek, nem volt e már egy pár évezred előtt a zsidó vallás által tilalmazva?

Általában a zsidóság egyes korszakait tekintve nem tagadhatni, — miként számosak ama fénypontok, — midőn a törvények javítása foganatba vétetett; de főleg korunk azon közismertető jele, minél fogva mindenben szellemi öntudatra 's önállóságra törekszik, a zsidóság körében is észrevehető 's leginkább abban nyilatkozik, mihez képest törvények és szokásokban lényegesnek a nem lényegestől elkülönítést fölülvül isméri; 's ezt több ízben tette is bizonyítja; mint ezt tudni fogja mind az, ki a kitünőbb tehetségű zsidók fáradozásait a vallás és szertartások és zójánitást szerinti tisztítása 's fejlesztése körül csak némileg is isméri. Igenis, e fáradozás napról napja jut észléjához 's tán nincs meszsze az idő, mely a zsidó vallás és szertartásoknak, a multtal összhangzatos, de hiányoktól megtisztított, 's ép azért a kor követeléseinek eleget tevő műeredvényét világ elibe állítva szemlélend; azon eredvényt, mely magát a fonsőbb vallási eszmét sértetlenül hagyva, eltörli mindazt, mi eddig a zsidóra nyomasztó súlyal nehezédék, 's oka volt ama vallási szakadásoknak, mik a zsidót zsidótól elválaszták; de megnyugvást, kibékülést is idézend elé azon emberbarátok között, kik nem véres csatákban, de a szellem diadalimban szemlélik az emberiség valódi haladását.

Mielőtt a vallás teréről lelépnénk, jegyezzük még meg, miképp szerintünk a zsidóknak széles e világon lett elszórtásuk nem tekinthető isten büntetésnek, mely a zsidóra nehezül azért, mivel apáji hitéhez mindenkor hű maradt; — mert nem véve itt figyelembe azt, hogy midőn isten büntet, a büntetésből is mindenkor csak jó lakad; bizvást állíthatjuk, hogy a zsidók e szétszórtásában istennek ama fonsőbb akarata szemlélhető: hogy a mosaismus alapeszméje elhasson az egész világra, azon alapeszme, mely tanítja: hogy jószágos cselekedetünk által istenünkhez közeledünk, míg ellenben a rosznak gyakorlata, mi szinte szabad akarattunktól függ, bennünket az örök alkotótól távolabb viszen; hasson pedig e nagy eszme nem erőszakos föltolás, sem tétítési kísérletek útján, hanem csupán az által, mivel a zsidóban vallása főeszméje megtestesülve él. Am előzzenek meg bennünket e tekintetben egyéb vallások, melyek e nagy eszmét szinte méhökben rejtik, mi ezért neheztelni éppen nem fogunk. Az anya

*) Lásd e tárgyról: Strabo és Longinus történetírókat a rómaiak idejéből, Johannes v. Müllert a mult század végéről; különösen pedig dr. Philippson e című munkáját: 12 értekezés a mosaismus, keresztyén hit 's islamismus fölött.

— 's illyen a zsidó hit — szívesen átengedi a cselekvés érdemét gyermekeinek, habár ő maga mellőztetnék is. Ámde azért mindenkor az anya az, kitől eredetileg mind ez származott. —

Azon megnyugtató érzetben, hogy mind az „*Illustrirte Zeitung*“ mind az „*Észrevételek*“ íróját vallási szempontból a valóhoz közelebb vinnünk 's ép azért józannabb véleményre bírnunk sikerült, — áttérünk a hátralevő két fő vádpontra; azokra t. i. melyek egyikében állítatik, hogy a zsidó az álladalmi szerkezet és nemzettest ellenében heterogen elemül áll, 's arra, melyben mondatik, hogy zsidónak pénz az istene, 's hogy minden törekvése pusztán csak anyagi javak megszerzésére szorítkozik, 's ez oknál fogva kerüli mind azt, mi nem vezet egykönnyen gazdagságra, minők földmívelés, 's a vele kapcsolatos foglalkodások, nap-számoskodás, kézművészség 'sat. 'sat.

Mi az elsőt illeti, erre nézve főnebb elég terjedelmesen 's világosan szólunk, és az elfogulatlan olvasó láthatja, miként a zsidó vallás és szertartások, megtisztítva 's a kor követelése szerint is eredeti őstypusokhoz közelebb vitelve nemcsak hogy jól összeraknak a világ bármelyik keresztyén állodalmanak organismusával, hanem magasztos és mégis gyakorlati elveinél fogva annak erősítéseül is szolgálhatnak. —

Tekintve az utóbbi vádpontot, nem tagadhatjuk, hogy a zsidónak jelenleg minden törekvése pénzszerzésben összpontosul; sőt tovább menve azt is megengedjük, miszerint ez így fog maradni mindaddig, míg a zsidó jogtalan állapotra kárthatva, keresztyén társai előtt csak úgy 's annyiban bir jelentéssel, mennyire pénzereje terjed. Ámde ezért vádolhatni e a zsidót? vagy nem kell e inkább a sötét középkor hűbéres viszonyait kárthatnunk, melyek zsidóskodás és pénzüzkerkedésnél egyebet nem hagytak a zsidónak keresetmódul. Szokás természetű válik a közmondás szerint; csuda e ehhez képest, ha a zsidó, ki századokig volt a sötét sárkatorok szűk korlátai közé zárva, a zugélet ferde szokásait el nem hagyhatta egyszerre. Mint mindenben, úgy itt is a természet ugrást nem isméri; a népek kifejlődése lassu, fokként történik az, miként a gyermeknek férfivá érledése. 'S aztán az aranyborjú imádása korunkban oly kizárólag tulajdona e a zsidónak, hogy a földi javak utáni tulságos esengés szennyfoltjait másutt föllelni ne lehetne? Nézzük csak a legközelebb eseményeket a világ egyik legműveltebb nemzeténél; — Teste, Cubières 's társai nem zsidók, nem is jogilag elnyomott emberosztály tagjai, 's mégis a kincsvágy öbreszette legalacsonyabb tettek tömegét tüntetik szem elibe. A zsidónak legalább méntességül szolgálhatna kényszerült helyzete; 's mégis ha valaki a zsidó községek belügyeinek kezelését isméri, láthatá, miként itt minden egyes hivatalnok, a nélkül hogy fáradságaért anyagi jutalmat várhatna, vetélkedve ügyekszik becsület, pontosság, hűség, önmegtagadás 's megvesztegethetlenséggel járni el hivatalában, elannyira, hogy e tekintetben egyes kivételek csak szerfölött ritkán fordulnak elő. Jogosituk föl a zsidót bármelyikére léphetni azon pályáknak, miket az álladalom egyéb osztályok számára nyitva tart, 's meglátandjuk a mérleg melyik felén lesz súlytöbbség.

Ha pedig azt vetné valaki ellen, hogy Európa azon országaiban, hol a zsidók polgáritása már megtörtént, a pénz és anyagi javak utáni törekvés a zsidók közt még folyvást azon mértékben tapasztalható mint azelőtt: erre válaszul adhatjuk, miként a zsidó-emancipatio kezdetszaka tőlünk alig esik félszázaddal tova; ezenfölül közhivatalok 's méltóságok ott is, hol a zsidó, törvényhozás útján polgárosított, mai napig a keresztyén osztályok kezében van, mi egyébiránt igen természetes azon rokon- és ellenszenvi rugóknál fogva, melyek a köztisztviselők elnyerésére szükséges pártfogást eszközölni szokták. Ámde mihelyt a zsidók jogbani fölmentése általánosan ki leend mondva, 's törvények által biztosítva, a legközelebb jövő véget vetend e különbségeknek; a zsidó, emberméltóságának érzetében, 's annak tudása mellett, hogy többé keresztyén embertársai előtt sem jelentéktelen vagy éppen gyűlölet, üldözés tárgya, növekedni érzi erkölcsi erejét, 's ép ezért bármi alacsony foglalkodástól — ha nem becstelentől az 's zóján munka után ételmelet nyújtani képes, nemcsak irtózni nem fog, hanem arra örömmel szándéja el magát, meg levén győződve, hogy mit munka és szorgalom által gyűjtend, arra szolgálend, hogy egyjogu polgártársai előtt saját morális becsét még inkább növelje. Lehetlen, hogy e által a nemesb érzelmek 's társadalmi tulajdonságok fejlődése mellett a pénzvagy tulságos hatalma lassanként ne tompuljon, 's elvégre is azon határvonalig ne nyomassék vissza, minél tovább menni sem az álladalom célja nem kívánja, sem az önfentartás normalis ösztöne nem engedi. Cremieux, Franciaország első jeleségű ügyvédeknek egyike majd minden beszédében kikel, 's pedig lehetőleg keményen az europai pénzaristokratia ellen; pedig Cremieux zsidó, csakhogy természetesen emancipált zsidó. Becsületos polgári állás mit nem eszközölhet az álladalomban!

Egészen alaptalannak kell neveznünk az „*Észrevételek*“ azon állítását, melyben a zsidóról mondatik, hogy komolyabb foglalkodásoktól egyáltalán irtózik. Nemcsak ott, hol a törvényhozás a zsidót egyéb polgárokkal jogegyenlővé emelte, hanem magában Lengyelországban is, hol a zsidók sorsa valóban borzasztó, számtalan zsidó családot láthatni, kik pusztán földmívelésből élnek, 's pedig nem aként, hogy keresztyének által miveltetnék földjeiket, hanem az által, hogy a legnehezebb mezei munkától sem vonulnak vissza. Mi több, édes hazánkban is napról napra gyarapszik azok száma, kik ipar-és földmívelésben közvetlenül vesznek munkás részt; — miként ezt nemsokára hiteles adatok által kimutatva bővebben tárgyalni szándékunk. 'S ez örvendetes előhaladás annál inkább méltánylandó, mivel százados szokástól eltérni szerfölött nehéz!

'S azért ha elgondoljuk, miként a zsidók, dacára azon körülménynek, miszerint tudomány, művészet és mesterségeket illetőleg majd mindenütt legszorosb korlátokkal, tilalmakkal valóban lepyüggöze — mióta ott szabadabb mozgásnak örvendhetnek, számukhoz 's a lefolyt időhöz képest a nevezett hármas téren aránylag eddig is már annyit tőnek, mihez képest a jobb érzésű ember tőlük a méltányos megismerést meg nem tagadhatja. Ha pedig elég méltányosak vagyunk arról is megemlékezni, miként a zsidógyűlölet, mit elfogultság, irigység, szűkkeblűség terjeszteni mai napig sem szüntek meg — mintegy kényszerítik a zsidót, nemesb tulajdoninak elfojtása vagy legalább elrejtésére, ha csak minden lépten nyomon nem akarja azokat gunyárgyul fölhasználtatni; — ha mind ezt figyelemre méltatjuk, lehetlen hálás szívvel nem fordulunk a gondviseléshez, melynek köszönhető, hogy a mai zsidóság jobbra törekvése, dacára a mostoha körülményeknek, eddig is már nem maradt végkép üdvös eredvény nélkül.

Am emelje fölünkbe az „*Észrevételek*“ derék írója még a kőbor cigányokat is! hisz ezek is emberek, ezek is jogot tartanak a sebesen haladó polgárisodás jótékonyágára; — de higye el egyszersmind, miképp azok, kik a zsidógyűrt 's az által az emberiség tökélyesbüléseért küzdünk, előbb utóbb a valódi világ fölvilágosultak részéről szíves megismerésre lelendünk, megismerésre pedig azért, mert a jó ügy diadalát nem véres utakon, de a keresztyén hit által is jóváhagyott eszközök segítségével vivandottuk ki, minők: türelem, kitartás, mértékletesség, ősi egyszerűségében megőrzött családi életünk; továbbá jótékonyág-gyakorlás, a szellemi haladás kincseinek becsülése 's megszerzése. Az értelmiség örök haladása 's az ezzel járó jellemzilárdság, végül az emberiség szakadatlan menetű tökélyesbülése kezeskednek arról, hogy ügyünk végkép el nem bukik, habár az érte küzdött erők félre ismértettevén enyészne is el. Egy zsidó.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. A mexicói háborúra vonatkozó közel békekötés reménye azon körülményen alapult, hogy nov. 1 én a mexicói congressus Queretaróban jókora nagy számmal gyűlt össze 's a tagok többsége béke mellett nyilatkozandott. — Santa Ana, mint gyanakodtak, Veracruzban elrejtözve lappangott 's csak alkalmat lesett tengeren elszökhetésre. Guadalaxarában ismét egy politikai mozgalom történt.

PORTUGALIA. Az új miniszterelnökséget hihetőleg Saldanha herczeg vala elnyerendő, kinek egyszersmind a külügyi tárczára volt reménye. A többi miniszteri hivatalra különféle jelöltek nevezetnek. Thomar gróf nem szándékozik a kabinetbe lépni.

SPANYOLORSZÁG. Madridból dec. 20-kan írják, miképp nem áll többé a miniszterség hatalmában, bármint obajtaná is azt Narvaez, Salamanca megmentése. A moderadok többsége, mely Mon és Pidal urak befolyása alatt áll, dec. 17-kei előkészítő ülésben Salamancának a cortes előtt vád alá helyezetését határozta el. A vád jelesen abban gyökerezik, hogy Salamanca ur mint volt pénzügyminiszter, az aranjuezi vasutnak, mint közhasznu vállalatnak adandó kamatbiztosítás ürügye alatt, saját személyes érdekeit mozdította legyen elő az országos pénztár ártalmára, A bizonyságok elene olly nagyok, hogy nehezen czáfolhatja meg.

ANGLIA. A fontos herefordi püspökválasztás, melyre az egész egyházi Anglia szemei irányozva voltak, dec. 28-án ment véghez, 's dr. Hampden, eddigi királyi hittanár Oxfordban, dacára rationalistai munkájának, dacára annyi püspök 's a herefordi dekan Merewether tiltakozásának, végre dacára az egész tory sajtó 's vele a Times ellenmondásának, püspökké választott. Az egész herefordi választó káptalan, a nevezett dekan 's Huntingford kanonok kivételével, részére szavaztak. Dr. Merewether a miniszterelnökhöz egy hoszsu levelet intézett nyilván a lapokban köze, melyben igen keresett szavakkal indokolja tiltakozását a koronától törvényesen eredt választási javaslat ellen, 's kijelenti, miképp ennek egész erejéből kész ellenszegülni, bármily ártalmas következése legyen is tettének reá. Russell röviden ezt válaszolá: „Uram! szerencsém volt dec. 22-keről szóló levelét, melyben törvényszegési szándékát kijelenti, kezemhez ven-

